כבינתי. נוסק"ל בלע"ז: **והיא בי"כ מנה.** כך היתה שוה: **הקבלה אמם.** קבלה היא כלומר לא יעלו על לב ולא יזכרו בבית המדרש לראיה לפי שרשעים היו שהיו מקיימין קולים בכרס[ט] ולר"ל כלאים וינהו ולא נלמד מהן ראיה לפי שלא דקדקו בהן איך היתה אותה שמתוך שהיו רשעים לא הוזכרו בבהמ"ד: **פנה קמא כר"א.** דאמר שביב מרע ובריא שוים הלכך הולך דידיה לאו כזכי דמי: **ויש אומרים כרבנן.** דדברי שביב מרע ככתובין וכמסורין דמי ואפי' לא מת משלא נמי יתנו ליורשי מקבל כל זמן שלא חזר משלא מדבריו: **כר"ל.** מדתלו טעמא במיתה הא אם לא מת יחזרו לו: **מספקא להו.** אי כר"א אי כרבנן והיכא דמית נמי מספקא להו אי מצוה לקיים דברי המת או לא: **תני.** במילתיה דר"ש יחזרו למשלא ולא תתני ליורשי משלא דבלא מת עסקינן:

הדרן עלך המביא קמא

המביא. בפני נחתם חציו. אחד מן העדים: **א' אומר בפני נכתב ואחד אומר כו' פסול.** אי כשהגט יוצא מתחת ידי האחד שהוא מביאו ואין חבירו שליח בהבאתו מש"ה פסול דלשליח מצריכים רבנן למימר לתרוייהו ולמאן דמוקי לה בגמ' כששניהם שלוחים אפ"ה פסול דכיון דחד הוא דאיכא אחתימ' ואיהו לא קמסהיד אכתיבה אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא בע"א כדאמרן בשמעתא קמא דפ"ק (ג.). שנים אומרי' בפנינו נכתב ושלישי אומר בפני נחתם נמי פסול משום האי טעמא גופיה ור' יהודה מכשיר דכיון דמצרכינהו נמי אכתיבה או הוא או אחר תו לא אתי לאיחלופי. ובגמ' אמרינן דחלוק היה ר' יהודה אף בראשונה פי' הא' אומר בפני נכתב וא' אומר בפני נחתם כשר ובגמ' מפרש הא תו למה לי הא תנא ליה חדא זמנא המביא גט ממדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם אי מההיא הוה אמינא צריך לכתחלה ואי לא אמר כשר קמ"ל דצריך ופסול: פי' אע"ג דקי"ל ז) לפי שאין עדים מצויין לקיימו ולשמה לא חיישינן ולכך תקנו שיאמר בפני נחתם כדי לקיים החתימה דאי אתי בעל לבסוף ומערער שלא כתבתיו אני ומזייף הוא לא

מסורת הש"ס

מסורת הש"ס

א) בכמ"י נוסף. שאמר משום ר' יעקב שאמר וכו', ב) ע"ל יג. [ב"כ קנא. קנה.], ג) [לעיל יד: וש"נ], ד) [גירסת הרא"ש כמו שהיא בפיסקא עי' תוס'], ה) [ע' תוס' לקמן יח. ד"ה אחד אומר וכו'], ו) לעיל ב., ז) [ברכות טו: וש"נ], ח) לעיל ה., ט) [ב"ב קנו:], י) [לקמן טח:], יא) [לקמן טח:], יב) [לקמן יח.], יג) שייך לע"ב.

מוסף רש"י

כבינתי. נוסק"ל בלע"ז על שם שעושין כמין קרסי מתכת לאחר הבגד (שבת נד.) פרמוי"ל והוא בית נפש שקורין נוסק"ל שמתכרין בה פתיחות פי המלוק (שבועות ו:). **וקיימו חכמים את דבריה.** אם מתנת שביב מרע בלא שיור היתה, איכא למימר דמודה ר"א במצוה מממת מיתה דלא בעי קנין והוא דמית דהא לא מיבעי לאוקומי מעשה דבני רוכל במצוה מממת מיתה, ואם מתנת שביב מרע במקלת היתה ומיבעי לן לאוקומי במצוה מממת מיתה כדאוקמינן לעיל (ב"ב קנא:) דהא מתנת שביב מרע במקלת כולי עלמא מודיס דלא מיקנא בתמירה ול"ב ע"כ פליג ר"א אפילו במצוה מממת מיתה (רשב"ם ב"ב קנו:). **בני רוכל תקברם אמם.** אין מביאין ראיה מבני רוכל דרשעים היו והלולי שתקברם אמם כדמפרש טעמא בגמרא וקנסא הוא דקנסוס רבנן לקיים מתנת אמם לבתה בלא קנין (שם).

הדרן עלך המביא קמא המביא גט ממדינת הים. כל מו"ל קרי ליה מדינת הים כר מבבל (רע"ל ב.). **צריך.** השליח המביאו לומר **בפני נכתב ובפני נחתם.** ושיש זה הבעל עשאו שליח להולכה (שם).

פסקי רי"ד

המביא גט ממדינת הים ואמר בפני נכתב אבל לא בפני נחתם בפני נחתם אבל לא בפני נכתב בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו בפני נכתב חציו ובפני נחתם כולו פסול א' אומר בפני נכתב וא' אומר בפני נחתם פסול שנים אומרים בפנינו נכתב וא' אומר בפני נחתם פסול דכיון דחד הוא דאיכא אחתימ' ואיהו לא קמסהיד אכתיבה אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא בע"א כדאמרן בשמעתא קמא דפ"ק (ג.). שנים אומרי' בפנינו נכתב ושלישי אומר בפני נחתם נמי פסול משום האי טעמא גופיה ור' יהודה מכשיר דכיון דמצרכינהו נמי אכתיבה או הוא או אחר תו לא אתי לאיחלופי. ובגמ' אמרינן דחלוק היה ר' יהודה אף בראשונה פי' הא' אומר בפני נכתב וא' אומר בפני נחתם כשר ובגמ' מפרש הא תו למה לי הא תנא ליה חדא זמנא המביא גט ממדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם אי מההיא הוה אמינא צריך לכתחלה ואי לא אמר כשר קמ"ל דצריך ופסול: פי' אע"ג דקי"ל ז) לפי שאין עדים מצויין לקיימו ולשמה לא חיישינן ולכך תקנו שיאמר בפני נחתם כדי לקיים החתימה דאי אתי בעל לבסוף ומערער שלא כתבתיו אני ומזייף הוא לא

כבינתי לבתי והיא בשנים עשר מנה ומתה וקיימו חכמים את דבריה אמר להם בני רוכל תקברם אמם ת"ק כר"א ור' נתן ור' יעקב נמי כר"א אע"ג דמית לא אמרינן מצוה לקיים דברי המת ויש אומרים כרבנן ור' יהודה הנשיא [ז]שאמר משום ר"מ כר"א מיהו היכא דמית אמרינן מצוה לקיים דברי המת וחכמים אומרי' יחלוקו מספקא להו וכאן אמרו שודא עדיף ור"ש הנשיא מעשה אתא לאשמועינן [ח] אבעיא להו ר"ש הנשיא נשיא הוא או משמיה דנשיא קאמר ת"ש דאמר רב יוסף הלכה כר"ש הנשיא ועדיין תיבעי לך נשיא הוא או דקאמר משמיה דנשיא תיקו גופא אמר רב יוסף הלכה כר"ש הנשיא והא [ט]קיי"ל דברי שביב מרע ככתובין וכמסורין דמו רב יוסף מוקי לה בבריא והא ליורשי משלח קאמר [י]וקיי"ל [יא]מצוה לקיים דברי המת תני יחזרו למשלח:

הדרן עלך המביא קמא

המביא [יב]גט ממדינת הים ואמר בפני נכתב אבל לא בפני נחתם בפני נחתם אבל לא בפני נכתב [יג]בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו בפני נכתב חציו ובפני נחתם כולו פסול [יד]אחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם פסול שנים אומרים בפנינו נכתב ואחד אומר בפני נחתם פסול ור' יהודה מכשיר [טו]אחד אומר בפני נכתב ושנים אומרים בפנינו נחתם כשר: **גמ'** הא תו ל"ל הא תנא ליה חדא זימנא [טז]המביא גט ממדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם אי מההיא הוה אמינא [יז]צריך ואי לא אמר כשר קמ"ל: בפני נכתב חציו ובפני נחתם כולו פסול: הי חציו אלימא חציו ראשון [יח]והאמר ר"א אפילו לא כתב בו אלא שיטה אחת לשמה [יט]שוב אינו צריך אלא אמר רב אשי [כ]חציו אחרון: בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו פסול: אמר רב חסדא ואפילו שנים מעידים על חתימת יד שני פסול מאי טעמא או כולו בקיום הגט או כולו בתקנת חכמים מתקיף לה רבא [כא]מי איכא מידי דאילו אמר חד כשר השתא דאיכא תרי פסול אלא אמר רבא אפי' הוא

כבינתי. נוסק"ל בלע"ז: **והיא בי"כ מנה.** כך היתה שוה: **הקבלה אמם.** קבלה היא כלומר לא יעלו על לב ולא יזכרו בבית המדרש לראיה לפי שרשעים היו שהיו מקיימין קולים בכרס[ט] ולר"ל כלאים וינהו ולא נלמד מהן ראיה לפי שלא דקדקו בהן איך היתה אותה שמתוך שהיו רשעים לא הוזכרו בבהמ"ד: **פנה קמא כר"א.** דאמר שביב מרע ובריא שוים הלכך הולך דידיה לאו כזכי דמי: **ויש אומרים כרבנן.** דדברי שביב מרע ככתובין וכמסורין דמי ואפי' לא מת משלא נמי יתנו ליורשי מקבל כל זמן שלא חזר משלא מדבריו: **כר"ל.** מדתלו טעמא במיתה הא אם לא מת יחזרו לו: **מספקא להו.** אי כר"א אי כרבנן והיכא דמית נמי מספקא להו אי מצוה לקיים דברי המת או לא: **תני.** במילתיה דר"ש יחזרו למשלח ולא תתני ליורשי משלח דבלא מת עסקינן:

הדרן עלך המביא קמא

המביא. בפני נחתם חציו. אחד מן העדים: **א' אומר בפני נכתב ואחד אומר כו' פסול.** אי כשהגט יוצא מתחת ידי האחד שהוא מביאו ואין חבירו שליח בהבאתו מש"ה פסול דלשליח מצריכים רבנן למימר לתרוייהו ולמאן דמוקי לה בגמ' כששניהם שלוחים אפ"ה פסול דכיון דחד הוא דאיכא אחתימ' ואיהו לא קמסהיד אכתיבה אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא בע"א כדאמרן בשמעתא קמא דפ"ק (ג.). שנים אומרי' בפנינו נכתב ושלישי אומר בפני נחתם נמי פסול משום האי טעמא גופיה ור' יהודה מכשיר דכיון דמצרכינהו נמי אכתיבה או הוא או אחר תו לא אתי לאיחלופי. ובגמ' אמרינן דחלוק היה ר' יהודה אף בראשונה פי' הא' אומר בפני נכתב וא' אומר בפני נחתם כשר ובגמ' מפרש הא תו למה לי הא תנא ליה חדא זמנא המביא גט ממדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם אי מההיא הוה אמינא צריך לכתחלה ואי לא אמר כשר קמ"ל דצריך ופסול: פי' אע"ג דקי"ל ז) לפי שאין עדים מצויין לקיימו ולשמה לא חיישינן ולכך תקנו שיאמר בפני נחתם כדי לקיים החתימה דאי אתי בעל לבסוף ומערער שלא כתבתיו אני ומזייף הוא לא

ורבי יהודה הנשיא כו' כר"א והיכא דמת אמרינן מצוה לקיים כו'. [א]פירוש היכא דמת נותן קולס שמת המקבל אבל דברי שביב מרע כמסורין דמו אפילו מת מקבל בריא כדפירשנו לעיל: **או** דקאמר משמיה דנשיא. לפי שלא מצינו שהיה נשיא קבעי שמא חיסר התנא מדבריו והיה לו לשנות אמר ר"ש הנשיא אומר ופשיט מרב יוסף ולחי עדיין תבעי הנשיא אומר או דקאמר משמיה דנשיא דשמא ליתנא דברייתא נקט רב יוסף ומצינו שהתנא שונה כענין זה בב"ק (דף לט:) ר' יעקב משלח חלי מזק ופריך ר' יעקב מאי עבידתיה:

הדרן עלך המביא קמא

המביא. בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו. בגמ' משמע דגרסי' בריש בפני נחתם כולו בפני נכתב חציו ותימה למ"ד לפי שאין עדים מצויין לקיימו כיון דתנא בפני נכתב חציו ונחתם כולו פסול כ"ש בפני נחתם חציו ואומר ר"י דאיצטריך דסד"א ליתכשר דחשיב טפי מכתב סופר ועד דאיכא שני עדים חתומין אלא דליכא קיום אלא אכתיבה וחתימת עד אחד ועדיף מבפני נחתם כולו ונכתב חציו דבעינן שיעיד על עיקר כתיבה כדאמרי' בריש מכילתא (דף ג.) דלמא אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא: **או** כולו בקיום הגט כו'. [ב] לפי מה דבעי למימר בפ"ק (לעיל דף ו.) גבי רב חסדא מצריך מאקטיספון לארדשיר דקסבר לפי שאין בקיאין לשמה איכא למימר דהכא איירי בשנים מעידים על חתימת השני דנעשה לשמה: **או** כולו בתקנת חכמים. קסבר דלא דייק השליח כל כך כשאין כל העדות מתקיימת על ידו ורבא סבר דמ"מ דייק שפיר: [ג] **מי איכא מידי דאילו** מסיק לכוליה דיבורא כשר. מה שפי' בקונטרס לרבא חד כי אמר ידעתי כשר תימה מה עלה על דעתו של רבא לפסול כשמסייעו אחר כיון דלא חיישינן לאיחלופי כי ליכא אחר בהדיה כשר לפי שמעיד גם על הכתיבה וכ"ש כי איכא אחר בהדיה לכך נראה כדפירשתי לעיל [ג.] דידעתי בחד לא מהני אע"ג דמעיד על הכתיבה והשתא אתי שפיר[ג] דבעי רבא לפסול בהוא ואחר מעידין שמכירין חתימת השני משום איחלופי כמו שפסול כי ליכא חד בהדיה[ד] ורב אשי פריך מי איכא מידי דאילו מסיק איהו לכוליה דיבורא[ה] ואומר גם בפני נחתם[ו] כשר וכי איכא אחר בהדיה ומעידין שמכירין החתימה[ז] נמי אין לפוסלו דלא גרע אותו עדות משאם היה אומר בעצמו בפני נחתם: אני

צג א מיי' פ"ד מה"ל זמייה הל' ה טוש"ע ח"מ סי' רנב סעיף ב: **א ב** מיי' פ"ז מהלכות גירושין הל' יג סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמב סעי' טו: **ב** ג מיי' שם הל' טו טוש"ע שם סעי' יט: **ג** ד ה מיי' שם הל' יב טוש"ע שם סעי' טו: **ד** ו מיי' שם הל' יג טוש"ע שם סעיף טז:

גליון הש"ס

גמ' איבעיא להו ר"ש **הנשיא.** ע' בתר שבע פ"ג דהוריות דף יא ע"ב ד"ה כגון אני:

לעזי רש"י

נושק"א. סיכה, מכבנה.

מוסף תוספות

א. וא"ת מאחר דקיי"ל מצוה לקיים דברי המת אמאי הוצרכו חכמים לומר דברי שביב מרע ככתובין וכמסורין דמו, תיפוק ליה אפי' בבריא מצוה לקיים דברי המת דר"ל. תוס' הרא"ש. ועי' מהרש"א ומהר"ם שיף שפי' בע"א מאי קשיא להו לתוס'. ב. מכאן משמע דרב חסדא סבר לפי שאין עדים מצויין לקיימו. תוס' הרא"ש. ג. וה"פ, מי איכא מידי דאילו אמר חד כשר כלומר אי אמר בפני נחתם על שתי החתימות כשר, השתא דאיכא על החתימה השניה שנים פסול, אלא אמר רבא אפי' הוא ואחר מעידין על חתימת יד שני פסול, ואיהו לחודיה אי אמר ידעתי פשיטא דלא מהימן אלא אפי' הוא ואחר פסול. תוס' הרא"ש. ד. והשתא ניחא דאתי לאיחלופי משום דאיהו לחודי' לא מהימן לומר כמו בשאר קיום שטרות. שם. ה. כלומר באותו לשון עצמו שהעיד על חציו אם היה גומר אותו לשון. שם. ו. גם על העד השני, היה. שם. ז. [של] עד השני. שם.

פסקי רי"ד (המשך)

משגחינן ביה הא אמרן לעיל (ג.) דצריך שיאמר גם בפני נכתב ומעיד על כל הכתיבה שנכתב לשמה גזירה דלמא אתי לאיחלופי בקיום שטרות בעלמא דכל קיום שטרות הוא בשני עדים והכא משום עיגונא דאיתתא הימנוה רבנן לחד כבי תרי ודוקא היכא דהעיד גם על הכתיבה דלא אתי לאיחלופי בקיום שטרות בעלמא הימנוה רבנן כבי תרי אבל היכא דלא העיד גם על הכתיבה לא הימנוה רבנן כבי תרי ומ"ה פסול אם לא העיד בין על הכתיבה בין על החתימה: בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו בפני נכתב חציו וכו' הי חציו אלימא חציו ראשון והא א"ר אלעזר אפילו לא כתב בו אלא שיטה א' לשמה שוב אינו צריך פי' שיטה ראשונה שיש שם האיש והאשה והזמן אלא אמר רב אסי חציו אחרון: בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו פסול פי' עד אחד וכיון שלא קיים כל החתימה פסול דכיון דלא שכיחי שיירתא חיישינן דלמא אתי בעל ומערער ונמצא גט בטל ובניה ממזרים הלכך לא תינשא בו: אמר רב חסדא ואפי' שנים מעידים על חתימת יד שני פסול מ"ט או כולו בקיום הגט או כולו בתקנת חכמים פי' הא' נתקיים בשני עדים כדרך קיום שטרות והעד האחד נתקיים בעדות השליח שהוא תקון חכמים דהימנוה כבי תרי ובענין או כולו כתקון חכמים או כולו כקיום שטרות: מתקיף [לה] רבא ומי איכא מידי דאילו אמר חד כשר והשתא

ז) עי' רי"ד לעיל סוף דף ב:

אני הוא עד שני פסול. וא"ת [א] ומי איכא מידי דאילו אמר בפני נחתם כשר ומשום דאמר מי הוא עד שני פסול [ב] וגרלה לר"י כמו שאומר בירושלמי [פ"ב ה"א] דכי אמר מי הוא עד שני נעשה כנוגע בעדותו דגרלה דלכך בא להעיד על חתימת השני כדי שתתקיים עדות חתימתו וא"ת וכיון דטעמא משו"ה הוא למה ליה למימר משום דאו כולו בקיום הגט כו' וי"ל משום דלאו טעמא גמור הוא זה מי לאו טעמא דאו כולו בקיום הגט דאין זה נוגע בעדות ממש:

גידוד חמשה ומחיצה חמשה כו'. פי' בקונטרס [ג] אם היה חרץ עמוק חמשה והקיפוהו מחילה חמשה אין מצטרפין להיות תוכו רשות היחיד וקשה לר"ת דאמר בשבת בפרק הזורק (דף צט.) ובפ' בתרא דעירובין (דף צט:) דבור וחווייתו מצטרפין לעשרה ואע"פ שזה בגובה וזה בעומק ועוד דאמר פרק כל גגות (שם דף צג:) בהליא גבי שתי חצרות זו למעלה מזו [ד] ויש גידוד חמשה ומחילה חמשה דמודה רב חסדא בתחתונה הואיל ורואה פני עשרה דמערבת שניס ולא אחד וי"ל דלענין ג' חצרות זו למעלה מזו איירי הכא ולגבי עליונה לענין עירוב כדמוכח פ' כל גגות (שם צג:) א"נ לענין תל ברה"ר גבוה חמשה והקיף על גביו מחילה חמשה דלא חשיב רה"י לענין שבת וא"ת ויחשב רה"י מטעם דאי בעי מנח עליה ומשתמש כדאמר בפרק חלון (שם עח.) גבי [ה] מילאו כולו ביתדות [ו] וי"ל דמיירי [ז] בדחב הרבה [ח] דלא שייך [ט] מנח עליה מידי אלא בדבר גר [י]: **הנוטל** ידו אחת בנטילה ואחת בשטיפה כו'. פי' בקונטר' נטל ידו אחת מן הכלי כתיקון חכמים ואחת בשטיפה בנהר במ' סאה וא"ת והיכי פשיט מהכא כי משי חדא ידא והדר משי לאידך דלמא הכא מיירי שעשה בבת אחת שטיפה לזו ונטילה לזו [יא] וי"ל דקסבר הש"ס דאין חילוק דמסתברא דאי בזו אחר זו לא מהני ה"ה דבבת אחת נמי לא מהני אפילו שתיהן בנטילה יד זו מכלי זה ויד זו מכלי אחר ורבינו תם גרס על פי המשניות נטל ידו אחת משטיפה אחת ידו טהורה וקפשיט מדקתני ידו טהורה ש"מ דחדא חדא מהניא וה"פ משטיפה אחת שאריך לשפוך מן הכלי על ידיו ב' פעמים כדמוכח בכמה דוכתי במסכת ידים דאריך מיס דאשויס ושניס ועל זה קאמר ואם נטל ידו אחת משטיפה אחת גדולה שהיא כשתים ידו טהורה כיון שיש בשטיפה זו כשיעור מים דאשויס ושניס [יא] וקא מסיים בסיפא שתי ידיו בשטיפה אחת ר"מ מטמא עד שיטול מרביעית אע"ג דכשנוטל בשתי שטיפות לא בעי רביעית השתא דליכא אלא שטיפה אחת צריך רביעית בשטיפה זו אבל ידו אחת אין צריך רביעית כי אתו משירי טהרה אלא שתהא אותה שטיפה מרובה כשתים:

הנצוק

הוא ואחר מעידין על חתימת יד שני פסול מאי טעמא אתו לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא וקא נפיק נכי ריבעא דממונא אפומא דחד סהדא מתקיף לה רב אשי [א]מי איכא מידי דאילו מסיק ליה איהו לכוליה דיבורא כשר השתא דאיכא חד בהדיה פסול אלא אמר רב אשי [ב]אפילו אומר אני הוא עד שני פסול מאי טעמא או כולו בקיום הגט או כולו בתקנת חכמים תנן בפני נכתב כולו בפני נחתם חציו פסול אידך חציו היכי דמי אילימא דליכא דקא מסהיד עליה כלל השתא אחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם דהאי קמסהיד אכולה כתיבה והאי קמסהיד אכולה חתימה פסול חציו מיבעיא אלא או כדרבא או כדרב אשי ולאפוקי מדרב חסדא אמר לך רב חסדא ולטעמיך בפני נכתב אבל לא בפני נחתם ל"ל אלא לא זו אף זו קתני הכא נמי [ג]לא זו אף זו קתני אמר רב חסדא [ד]גידוד חמשה ומחיצה חמשה אין מצטרפין עד שיהא או כולו במחיצ' או כולו בגידוד דרש מרימר [ה]גידוד חמשה ומחיצה ה' מצטרפין [ו]והלכתא מצטרפין בעי אילפא ידים טהורות לחצאין או אין טהורות לחצאין היכי דמי אילימא דקא משו בי תרי מרביעית והא [ז]תנן [ח]מרביעית נוטלין לידים לאחד ואפי' לשנים ואלא דקא משי חדא חדא ידיה [ט]והתנן [י]הנוטל ידו אחת בנטילה ואחת בשטיפה ידיו טהורות ואלא דקא משי פלגא פלגא דידיה והאמרי דבי ר' ינאי [יא]ידים אין טהורות לחצאין לא צריכא דאיכא משקה טופח וכי איכא משקה טופח מאי הוי והתנן

הנצוק

הוא ואחר. השניה ואחד מן השוק עמו ואם לא היה מעיד עליה אלא השניה לבדו ואפי' אמר יודע אני היה כשר אבל עכשיו שהיה אחר עמו פסול: **אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא.** כגון שניס החתומים על השטר ומת אחד מהם ובא זה ואמר זה כתב ידי וזה כתב ידו של חברי ונלקרף אחד מן השוק עמו להעיד על כתב יד המת אמרינן בפרק ב' דכתובות (דף כא.) דאינו קיום עד שיהו ב' מן השוק מעידין על חותם המת דא"כ נפיק תלתא ריבעי דממונא אפומא דחד דקי"ל (שם) נאמן אדם לומר זה כתב ידי הרי אלו עדות ואם בא להעיד על חותם המת דא"כ נפיק אפומא דהאי. וגבי גט נמי אי אמר בפ"ג חציו מהימן כתרי דשליח הוא ובחציו השני הוא מצטרף עם אחר לקיימו בתורת שאר קיומי שטרות והכא גבי גט לא חיישינן לה דהא בלאו אחר הוי מתכשר אפומיה דהימנוה רבנן כתרי אלא משום גזירת שאר שטרות הוא: **נכי ריבעא דממונא.** כל הממון יוצא על פיו אסר רבינא: **אני הוא עד שני.** היינו קיום הגט כשאר שטרות דאדם מעיד זה כתב ידי: **אלא.** לאו על כרחיך משנה יתירה דנקט רבותא אתא לאשמעינן מאי דלא אשמעינן באחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם והיכי דמי כגון דבחציו השני יש עדות כדרבא או כדרב אשי ולאפוקי מדרב חסדא דכיון דמתני' משום רבותא אתא ולא פירש מאי רבותא אתא לאשמעינן על כרחיך אי אתה רשאי לתפוס המרובה כגון דרב חסדא אלא רבותא זוטרתי כגון דרבא ורב אשי דהא לא שמעת מינה רבותא אלא משום דמשנה יתירה היא וכי משמע לן אפי' רבותא זוטרתי תו לאו משנה יתירה היא ואי הא דרב חסדא הוה משמע לן פרושי קמפרש לה. וא"ת לאפוקי נמי מדרבא ולא אשמעינן אלא הא דרב אשי דהיא זוטרא דרבא נמי לא עדיפא מינה דהא בשאר שטרות [ט] נמי פסול כי נפיק נכי ריבעא דממונא אפומא דחד הילכך בגט נמי שייך למפסל משום שאר שטרות דלא ליחליף. והא דלא גזרי' בשניה לחודיה כי אמר בפני נכתב ונחתם אהא עביד רבנן היכירא דאגרכוה לאסהודי אכתיבה משום דלא ליתי לאיחלופי וכדאמרינן בפירקא קמא (לעיל דף ג.): **אמר לך רב חסדא ונטעמיך.** דבעית למימר דמתני' לאשמעינן רבותא אתא ומדלא פריש [י] דיליה ש"מ לא סבר לה: **בפני נכתב אבל לא בפני נחתם.** מאי אשמעינן השתא בפני נכתב כולו בפני נחתם חציו פסול הכא דלא מסהיד כלל מיבעיא אלא על כרחיך תשני דמתני' כל חדא לא אשמעינן אלא היא גופה מאי דתני בה. ודקשיא לך ליתי בתרייתא וכ"ש קמייתא לא זו אף זו קתני ואורחא דתנא דנקיט בריש מילתא דפשיטא והדר מוסיף עלה מילתא דרבותא וקאמר הכי לא זו בלבד דלא אסהיד כלל אלא אף זו בפני נחתם חציו פסול: **ה"ג.** לדידי לעולם בפני נחתם חציו דמתני' לא איירי לאשמעינן שום רבותא ואי הוה נחית לרבותא הוי תני לה לדידי אלא היא גופה הוא דאשמעינן כדקתני דלא קמסהיד חייש באידך חציו מידי ודקשיא לך אחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם הא בריש מילתא דתנא הא בריש מוסיף ואומר ולא זו בלבד דליכא סהדותא דאידך חציו אלא אף זו דהאי קא מסהיד אכולה כתיבה והאי קמסהיד אכולה חתימה פסול: **גידוד חמשה.** לענין שבת דבענין מחילה גבוהה עשרה או עמוק עשרה לרה"י ואם היה חריץ עמוק חמשה והיקפו מחילה חמשה: **אין מצטרפין.** להיות בתוכו רה"י. ואיידי דאיירי לעיל בלאו כולו בקיום הגט כו' נקט נמי הא: **דקא משו בי תרי מרביעית.** והיינו לחצאין דלכל חד פלגא שיעורא: **מרביעית.** כלי מחזיק רביעית אלא מים: **ואפי' לשנים.** כיון דמעיקרא הוה שיעורא וקאתו משירי טהרה הכי מפרש בכל הבשר (חולין קז.): **דמשי חדא ידיה.** והדר משי לאידך: **הנוטל ידו אחת.** מן הכלי בזריקה על ידיו [יא] כתיקון חכמים: **ואחת בשטיפה.** בנהר במ' סאה: **פלגא פלגא דידיה.** עד הפרק הוי מלות נטילה ונטל חצי השיעור תחילה ונגבה וחזר ונטל חצי האחר: **דאיכא משקה טופח.** כשחזר ונטל חצי השני לא מיגב הראשון לגמרי דעדיין משקה טופח:

הנצוק

טהורות לחצאין ה"ד אילימא דקמשו בי תרי מרביעית (נפקיא) [והא תנן] מי רביעית נוטלין מהן לידים לאחד ואפי' לשנים פי' פחות מרביעית הלוג אין נוטלין מהן לידים שאין בהן שיעור אבל אם היו רביעית ונטל מהן א' ונשתיירו מהן נוטל מהן גם השני כדמפרש טעמא בפ' כל הבשר דמשירי טהרה קאתו אלא דקמשי [חדא] ידיה והתנן הנוטל ידו א' וא' בשטיפה ידיו טהורות פי' אחד נוטל בזריקת כולו כתיקון חכמים וא' בשטיפה במ' סאה ידיו טהורות דכל חדא וחדא חשיבא באנפי נפשיה וה"ה נטל ידו אחד ונגבה וחזר ונטל ידו אחרת שהטהורות אלא דקמשי פלגא פלגא ידיה (על) מצות נטילה עד הפרק [ט] ונטל חצי הפרק (ס"א איננו) ונטל חצי הפרק תחילה ונגבה (ס"א איננו) וחזר ונטל חצי האחר הא אמרי דבי ר' ינאי אין ידים טהורות לחצאין. לא צריכא דאיכא משקה טופח וכי

[ט] נראה לפ"ל ונטל חצי הפרק ונגב וחזר ונטל חצי האחר וכו'.

עין משפט נר מצוה

ה א ב מיי' פ"ז מהל' גירושין הל' יג סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמב סעיף טז:
ו ג מיי' פט"ז מהל' שבת הל' טו טוש"ע א"ח סי' שסב סעי' ב וסי' שעב סעי' ו:
ז ד מיי' [פ"ו מהל' ברכות ה"י] פי"ל מהלכות מקוואות הלכה ח סמג עשין מז טוש"ע א"ח סי' קס סעיף יג:
ח ה (מיי' שם סמג שם) טוש"ע א"ח סי' קנט סעיף יח:
ט ו מיי' שם הלכה ז סמג שם טוש"ע א"ח סימן קסב סעיף ג:

פסקי רי"ד

דאיכא תרי פסול ונדחו דברי רב חסדא דאע"ג דהוה חציו בתקון חכמים וחציו בקיום שטרות כשר הוא אלא אמר רבא אפי' הוא ואחר מעידים על חתימת ידי שני פסול מ"ט דילמא אתי לאיחלופי בקיום שטרות בעלמא וקנפיק נכי רבעא דממונא אפומא דחד שהדא פי' שנים חתומים על השטר ומת א' מהן ובא זה ואמר זה כתב ידי וזה כתב ידו של חבירי ואמרינן התם בפ"ב דכתובות דנאמן אדם לומר זה כתב ידי אבל אינו נאמן לומר זה כתב ידו של חבירי אלא צריכים שנים להעיד על כתב ידו של חבירו ועכשיו אם נצטרף א' מן השוק עמו להעיד על כתב ידו של חבירו אע"פ שיש עליה שני עדים פסול משום דנפיק כולה ממונא נכי ריבעא אפומא דחד סהדא שכשאומר זה כתב ידי נאמן וקיים חצי המנה שבשטר וכשמצטרף עם א' מן השוק להעיד על כתב ידו של עד שני נמצא שאותו חצי המנה התלוי על עד שני של שטר יוצא חציו על פיו וחציו על פי עד של שוק ורחמנא אמרה ע"פ שנים עדים יקום דבר דמשמע חצי דבר על פי זה וחצי דבר על פי זה הלכך פסול ואין לו תקנה עד שיעידו שנים מן השוק על כתב ידי שני ולא יצטרף הוא עם אחר והכא נמי גבי גט כשאומר בפני נחתם חציו קיים העד א' שבגט ונכשר הגט על פיו דהימנוה רבנן כבי תרי וכשמצטרף עם אחר להעיד על חתימת השני אע"פ שאותו העד אינו צריך לו דהשליח נאמן אלא כיון שמצטרף עמו אי מכשירי' ליה אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא דלאו מהימן איהו (שליחות) בלחודיה עד שיצטרף אחר עמו כדאמר' מתקיף לה רב אשי ומי איכא מידי דאילו מסיק איהו בכוליה דבוריה כשר והשתא דאיכא א' בהדיה פסול פי' התם בקיום שטרות לא היה כשר הוא לבדו והוה צריך להצטרף אותו של שוק מ"ה פסול אבל הכא דהוא השליח נאמן על שני העדים מה יעשה לו אם ניצטרף עם אחד מן השוק עמו להעיד על א' מן העדים לא מעלה ולא מוריד ולא גזרו האי אטו שטרות דעלמא דלא מהימן בלחודיה ונדחו גם דברי רבא אלא אמר רב אשי אפי' אמר אני עד שני פסול מ"ט אי כולו כקיום שטרות או כולו כתקון חכמים פי' כיון שאין כאן ע"א אלא השליח לבדו אימתי הימנוה רבנן כבי תרי בשמעיד על כל החתימה אבל השתא דאמר אני הוא עד שני נתקיימה חתימתו על פיו מידי דהוה אקיום שטרות דעלמא וכיון דחתימתו נתקיימה בקיום שטרות דעלמא צריך שתתקיים גם חתימת השני בקיום שטרות דעלמא בשני עדים ולא על פיו כתקון חכמים דאו כולו בקיום שטרות או כולו בתקון חכמים שלא תקנו חכמים לחצאין וקי"ל כרב אשי שלא נדחו דבריו: אמר רב חסדא גירוד חמשה ומחיצה חמשה אין מצטרפת

מסורת הש"ס

א) [הוריות ב. וש"נ], ב) [עירובין צג:], ג) סס, ד) מיר לח. ירושי פ"א מ"ג חולין קז. ע"ש, ה) [נגי' רש"י ל"ל והתניא אבל נגי' ר"ת שפיר גרסינן והתנן דהך דנטל ידו אחת משטיפה אחת כו' היא משנה א פ"ב דידיס], ו) ירושי פ"ב מ"ה, ז) מיבעי נמי נמחק. רש"ש, ח) בדפו"ר דידי, ט) [ידו רש"ש],

---

הגהות הב"ח

(א) תד"ה גידוד כו' אם היה חריץ. נ"ב עי' סוכה ד ע"ב תד"ה פחות שהאריכו בזה:

מוסף רש"י

גידוד חמשה ומחיצה חמשה. אלר שקרקעיתה גבוה ממשה טפחים והוסיפו על אותו גובה מחילה ממשה (עירובין צג:). מרביעית נוטלין לידים לאחד ואפילו לשנים. ואע"ג דלית בהו כדי רביעית לשני הוא"ל ולאשון הוה ביה כדי שיעור נטילה (נדיר לח.).

מוסף תוספות

א. לרב אשי גופיה איכא למפרך כפירכיה. רשב"ם. ב. דהאי לישנא עדיף מבפני נחתם שהרי מועיל אף בשאר שטרות, ועוד אין לך בפני נחתם גדול מזה שהרי הוא בעצמו חתם. תוס' הל"ש. ג. ה' טפחים. תוס' הל"ש. ד. עמוד ברה"ר גבוה י' ורחב ד' ונעץ בו יתד כל שהוא, מיעטו, ואם. תוס' סוכה ד: ד"ה פחות. ה. חשיב כולו רה"י הואיל ואי בעי מנח לי' מידי ומשתמש. שם. ו. בתל שהוא. שם. ז. בי' אמות או בכ' כעין חצר. שם. ח. להחשיבו רשות היחיד מטעם דאי. שם. ט. כעין עמוד רוחב ד'. שם. י. אבל בזו אחר זו לא. ריטב"א. יא. אע"פ שאין בהם רביעית כיון דאתו משיירי טהרה. תוס' הל"ש ותוס' חולין קז. ד"ה דלא.

פסקי רי"ד (המשך)

עד שיהו או כולו בגירוד או כולו במחיצה פי' לעניין שבת בעי' מחיצה גבוהה עשרה או עמוקה עשרה לרה"י ואם היה חריץ עמוק חמשה והיקפו מחיצה גבוהה חמשה אין מצטרפת להיות בתוכו רה"י אלא כרמלית הוה ואין מטלטלין בו אלא בארבע: דרש מרימר גירוד חמשה ומחיצה חמשה מצטרפת ופסק תלמודא והלכתא מצטרפת והכי נמי אמר בפרק הזורק אמר ר' יוחנן בור וחולייתו מצטרפת: בעי אילפא ידים טהורות לחצאין או אין